

Οι πολιτικές και οι κοινωνικο-οικονομικές ανακατατάξεις, των τελευταίων δυο κυρίως δεκαετιών, σε διεθνές επίπεδο έχουν σηματοδοτήσει σημαντικές αλλαγές στην οργάνωση του “χώρου” και στις σχετικές αντιλήψεις και πρακτικές σχεδιασμού του. Η εντεινόμενη παγκοσμιοποίηση των οικονομιών, η επιδίωξη για ευρωπαϊκή ολοκλήρωση μέσω της υιοθέτησης θεσμών για την υποστήριξη διευρωπαϊκών δικτύων, οι νέες αναπτυξιακές συνθήκες σε διεθνές επίπεδο, σε συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό της παραγωγικής διαδικασίας και οι αλλαγές στα πρότυπα ζωής και εποικισμού αποκρυσταλλώνουν την νέα σχέση “πόλης - υπαίθρου”, προσδιορίζουν τον καινούριο ρόλο των “αστικών περιοχών” ενισχύοντας ταυτόχρονα την σχέση τους με την “τοπική” και “περιφερειακή ανάπτυξη”. Αναμφίβολα, βρισκόμαστε στην αρχή μιας νέας εποχής για τον ρόλο του “χωρικού σχεδιασμού” στην “αναπτυξιακή πολιτική”. Την ίδια στιγμή, οι αντιλήψεις για τη μεθοδολογία και τα μέσα για τη “χωρική ανάπτυξη” είναι σε διαδικασία επανεξέτασης σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Σ’ αυτές τις συνθήκες, στην Ελλάδα, σε μια εποχή έντονης πολύπλευρης κρίσης, σε εξέλιξη βρίσκονται προσπάθειες προσδιορισμού νέων αναπτυξιακών προτύπων.

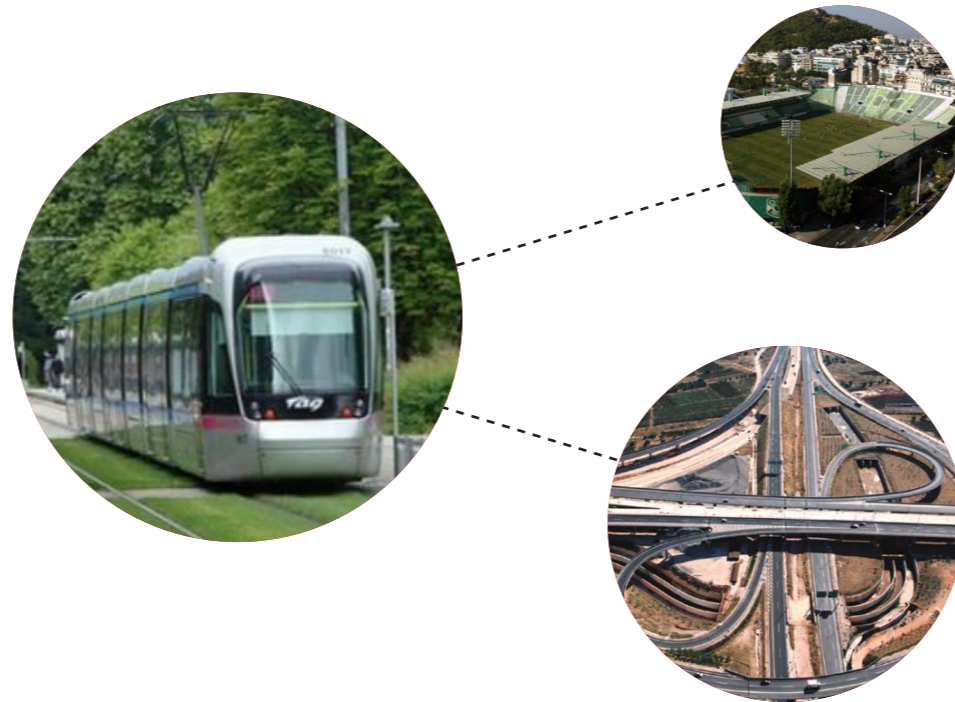
Αναγνωρίζοντας ότι **δεν μπορεί να υπάρξει “ανάπτυξη” χωρίς “σχεδιασμό”**, ούτε διατύπωση λύσεων χωρίς τη γνώση των προβλημάτων και των διεργασιών / μηχανισμών πρόκλησής τους, **το μάθημα επιχειρεί κριτική παρακολούθηση του ελληνικού συστήματος σχεδιασμού / προγραμματισμού και διοίκησης μέσα από μια “διαδρομή” στο χρόνο σε ποικίλες γεωγραφικές κλίμακες, άμεσα συσχετισμένη με τον ευρωπαϊκό χώρο. Στόχος η ανάδειξη κρίσιμων ζητημάτων “χωρικής ανάπτυξης” και “σχεδιασμού” και η αναζήτηση σκέψεων αντιμετώπισής τους με άξονα τη διεπιστημονική πολυμεταβλητή θεώρησή τους, όπως απαιτεί η δυναμική πολύπλευρη φύση τους. Πεδία διερεύνησης θα αποτελέσουν: το περιβάλλον [φυσικό, πολιτιστικό], ο χώρος [εδαφικός, θαλάσσιος], η κοινωνία, η οικονομία, το σύστημα διοίκησης και αποκέντρωσης, το θεσμικό πλαίσιο και η επενδυτική πολιτική.**

Επειδή ο “σχεδιασμός” αποτελεί διαδικασία πολιτικής βαρύτητας με **πολλαπλές, συχνά διαφοροποιημένες κατά περίπτωση, επιπτώσεις σε τόπους και κοινωνίες**, επιδίωξη αποτελεί: **η επαφή των σπουδαστών/-τριων με την σύγχρονη πραγματικότητα και την πράξη.** Το ερευνητικό ενδιαφέρον εστιάζει σε θέματα χωρικής ανάπτυξης και σχεδιασμού τα οποία βρίσκονται στην επικαιρότητα, απασχολούν, προβληματίζουν, προκαλούν, κινητοποιούν και διχάζουν διοίκηση, επιστημονική και ακαδημαϊκή κοινότητα, πολίτες. Βασική αιτία τα ποικίλα, συχνά αντικρουόμενα συμφέροντα των εκάστοτε εμπλεκόμενων στις διαδικασίες χωρικής ρύθμισης.

## Αντικείμενο Μαθήματος

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελούν οι πολιτικές, οι σχετικοί θεσμοί, καθώς και οι πρακτικές της εφαρμογής του “χωρικού σχεδιασμού” στην Ελλάδα, σε διάφορα χωρικά επίπεδα. Στο παραπάνω πλαίσιο αναλύονται συνοπτικά και ορισμένες θεωρητικές απόψεις γύρω από τις έννοιες του “σχεδιασμού” του χώρου, καθώς και της “πολιτικής” σε περιφερειακό, μητροπολιτικό και πολεοδομικό επίπεδο. Παράλληλα, παρουσιάζονται με επιλεκτικό τρόπο και οι αντίστοιχες πολιτικές και πρακτικές εφαρμογής του “σχεδιασμού” σε άλλες χώρες, με έμφαση στον ευρωπαϊκό χώρο και με χρήση σχετικών χαρακτηριστικών παραδειγμάτων.

**Το μάθημα εντοπίζει το ενδιαφέρον του στη σύγχρονη περίοδο**, όμως για λόγους καλύτερης κατανόησης της εξέλιξης διαφόρων διαδικασιών στον τομέα της πολιτικής για το “χωρικό σχεδιασμό” στη χώρα μας, καθώς επίσης και των σχετικών αποτελεσμάτων, η ύλη του μαθήματος συνδέεται συστηματικά και με αναφορές στο ιστορικό του “χωρικού σχεδιασμού” [θεσμικό πλαίσιο, πολιτικές, εφαρμογή] κατά τη μεταπολεμική περίοδο. **Έμφαση θα δοθεί στη χρονική συγκυρία της πολύπλευρης κρίσης**, κυρίως δε στη διάρκεια της πρόσφατης πενταετίας, **όπου οι αλλαγές σε θεσμικό επίπεδο διαμορφώνουν νέα δεδομένα για την ανάπτυξη και τη ρύθμιση του ελληνικού χώρου σε όλες τις κλίμακες και τις κατηγορίες του. Κύριο συστατικό στοιχείο του μαθήματος**, μέσα από το οποίο επιχειρείται η τοποθέτηση του ελληνικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, αποτελεί επιπλέον **η ανάλυση των σχετικών κατευθύνσεων, πολιτικών και σχεδιασμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, ειδικότερα δε εκείνων που έχουν επιπτώσεις στη χώρα μας.



## Διάρθρωση Μαθήματος

Το **μάθημα**, επιδιώκοντας ταυτόχρονη αξιοποίηση θεωρία και πρακτικής, **οργανώνεται σε δυο βασικά επίπεδα.** Το **πρώτο επίπεδο** αφορά σειρά **διαλέξεων** αντικείμενο τη θεωρητική προσέγγιση και λεπτομερή ανάλυση εννοιών, θεσμών, διαδικασιών, παραδειγμάτων, κλπ., που σχετίζονται με το αντικείμενο του μαθήματος και εντάσσονται στους κύριους άξονες και στις θεματικές ενότητές του. Σ’ αυτό το επίπεδο **προσκεκλημένοι ομιλητές**, διαφορετικών επιστημονικών κατευθύνσεων και εξειδίκευσης με σημαντική εμπειρία στα ποικίλα στάδια του “σχεδιασμού”, **συνεργάζονται με τα μέλη της διδακτικής ομάδας σε μια προσπάθεια διασφάλισης διεπιστημονικής αντιμετώπισης των ζητημάτων “σχεδιασμού” και στόχο την ανάπτυξη γόνιμου διαλόγου.** Το **δεύτερο επίπεδο** αφορά τη **γραφτή άσκηση.** Πρόκειται για μια **επιστημονική εργασία**, που συντάσσεται από κάθε σπουδαστή/-τρια ξεχωριστά. **Στόχος της άσκησης η εξοικείωση με θέματα “χωρικής ανάπτυξης” και “σχεδιασμού” και η ανταλλαγή απόψεων.** Η σημασία των δύο αυτών επιπέδων και η μεταξύ τους συσχέτιση είναι ιδιαίτερης κρισιμότητας, αφού μπορεί να διασφαλίσει **δίαυλους επικοινωνίας** μεταξύ διδασκόντων, προσκεκλημένων ομιλητών και διδασκόμενων, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση του προβληματισμού.

## Άσκηση

**Η γραπτή εργασία θα αποτελέσει το ουσιαστικό παραδοτέο και τη βάση για την αξιολόγηση των συμμετεχόντων στο μάθημα.** Αντικείμενο της εργασίας είναι η συγγραφή ενός **μικρού δοκιμίου** το οποίο θα εντοπίζει το ενδιαφέρον του στην **κριτική παρουσίαση μιας μελέτης ή άλλης δράσης, στο πλαίσιο του “σχεδιασμού”.** Αναλόγως με τα ερευνητικά ενδιαφέροντα κάθε σπουδαστή είναι δυνατόν να δοθεί **έμφαση σε κάποιον τομέα ή κάποια κλίμακα σχεδιασμού.**

**Οι εργασίες θα παραδοθούν σε τεύχη A4 και σε ψηφιακή μορφή** [αρχείο τύπου pdf] και θα περιλαμβάνουν κείμενα, σκίτσα, διαγράμματα, σκαριφήματα, χάρτες, φωτογραφίες, κ.ά. κατά την κρίση των σπουδαστών. Τα κείμενα θα πρέπει να ακολουθούν **ακαδημαϊκό τρόπο γραφής**, να διαθέτουν **ολοκληρωμένη δομή** [περιεχόμενα, περίληψη, εισαγωγή, κυρίως σώμα (διαρθρωμένο σε ενότητες), συμπεράσματα και βιβλιογραφία]. Η χρήση σχετικής ή/και ευρύτερης **βιβλιογραφίας** είναι απαραίτητη, και πρέπει να προκύπτει από σαφείς αναφορές στο κείμενο, και από την όλη προσέγγιση. Στο τέλος του εξαμήνου, οι σπουδαστές/-τριες θα **υποστηρίξουν προφορικά τις εργασίες τους.**

**Βασικά κριτήρια αξιολόγησης των εργασιών** θα αποτελέσουν τα ακόλουθα:

- γενικότερη πρωτοτυπία [επιλογή θέματος, έκφραση απόψεων, τρόπος παράδοσης και παρουσίασης] και βαθμός δυσκολίας του θέματος.
- διατύπωση αξιολογών και τεκμηριωμένων προσωπικών απόψεων.
- διάρθρωση, τρόπος οργάνωσης, και ειδικότερα συνοχή και εσωτερική συγκρότηση κειμένου.
- σαφήνεια, περιεκτικότητα [διατύπωση απόψεων, στόχων, συμπερασμάτων, ομαλή ροή κειμένου χωρίς νοηματικά κενά, βιβλιογραφικές αναφορές εντός κειμένου ώστε να διακρίνεται η προέλευση των απόψεων] και γλωσσική επάρκεια του κειμένου.
- επάρκεια τεκμηρίωσης με στοιχεία.
- γενικότερη εμφάνιση της εργασίας.

## Αξιολόγηση

Η παράδοση και παρουσίαση της εργασίας, σε συνδυασμό με την ενεργή συμμετοχή στη διάρκεια του εξαμήνου αποτελούν προϋπόθεση για την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος από τους σπουδαστές/-τριες. Στην αξιολόγηση της εργασίας λαμβάνεται υπόψη: η επιστημονική αρτιότητα της, η σαφήνεια, η περιεκτικότητα και η επιστημονική πληρότητα της παρουσιάσής της. Για την προφορική παρουσίαση διατίθεται χρόνος 15 λεπτών. Ο τελικός βαθμός προκύπτει συνυπολογίζοντας :

- Αξιολόγηση εργασίας: 60%
- Παρουσίαση εργασίας: 20%
- Συμμετοχή στο μάθημα [παρακολούθηση, διορθώσεις, διατύπωση απόψεων, κ.ά.]: 20%

